

КАМПАЊА ПОСВЕЋЕНА ЗАШТИТИ ОД ДУВАНСКОГ ДИМА 2008/2009. ГОДИНА

Према подацима Истраживања здравља становништва Србије за 2006. годину, скоро 2/3 одраслих становника Србије (61,7%) изложено је дуванском диму у својој кући, нешто мало мање него у 2000. години, када је тај проценат износио 65,7%. На послу је 2006. години дуванском диму било изложено 44,9% запослених, а 2000. године 55,5%. Друго истраживање о употреби дувана код младих из 2008. године показало је да 77% младих од 13-15 година живи са неким ко у њиховом присуству пуши, што је, иако високо, за петину мање него 2003. године (97,4%).

Дуван је један од водећих узрока смрти у свету и представља једини легални производ који убија трећину до половине оних који га конзумирају. Дувански дим који се удише, тзв. „пасивно пушење“, званично је класификован као канцерогена мешавина која код људи може да узрокује рак, најчешће рак плућа (ризик је виши за 20% до 30%). Такође, дим изазива тешке, и често смртоносне, акутне и хроничне болести срца и моздани удар (у оба случаја за 25% више него код неизложених особа), као и појаву и погоршање астме, погоршање хроничне опструктивне болести плућа и емфизема. Код деце, као последица пушења уочавају се чешће инфекције доњих респираторних путева, астма и инфекције средњег ува. Пушење у трудноћи посебно је штетно, јер утиче и на здравље бебе и на здравље мајке, код које може доћи до тежег зачећа, патолошког развоја плаценте и превременог порођаја, а могући су и чешћи спонтани побачаји. Касније, у детињству, због мајчиног пушења у току трудноће, чешћа је појава поремећаја плућних функција, астме, а у новије време све више се помиње и чешћа гојазност деце.

Пушење је највећи појединачни узрок смртности становништва који се може превенирати одговарајућим мерама здравствене политике.

Преко милион умрлих годишње у Европи у целини и више од пола милиона у земљама

Европске уније настаје као последица овог облика ризичног понашања. Процењује се да:

- 25% свих смрти од малигних болести се приписује последицама пушења
- 20% смрти од кардиоваскуларних болести такође
- у целини 15% свих смртних случајева у Европи настаје као последица овог фактора ризика

Међутим, оно што још више забрињава је чињеница да више од 19 000 непушача у ЕУ умире због «пасивног пушења».

Дувански дим који особе невољно удишу (тзв. пасивни пушачи) састоји се од дима који се ослобађа из запаљеног врха цигарете и из дима који излази из плућа пушача. Дим који се ослобађа из врха цигарете сагорева на нижим температурама од оних које се стварају кад пушач удахне дим, па су и концентрације многих токсичних материја више. У енглеском говорном подручју ова врста удисања дуванског дима назива се „secondhand smoke“ или у слободном преводу „дим из друге руке“, што имплицира удисање дуванског дима из туђих плућа.

Светска здравствена организација тражи од свих земаља да радна и јавна места буду потпуно без дуванског дима, како би се излагање непушача дуванском диму смањило или потпуно елиминисало. То се постиже усвајањем нове законске регулативе којом се потпуно забрањује пушење на свим јавним и радним местима, укључујући и угоститељске објекте. Закључак Светске здравствене организације јесте да не постоји сигуран ниво излагања људи дуванском диму, па је потпуна забрана пушења једина ефикасна мера коју уводи све више земаља. Овим забранама претходи медијска кампања, како би се становништву објаснило зашто је неопходно да се такви закони донесу и какве ће користи имати од такве забране. Прва земља која је увела закон којим се забрањује пушење на свим јавним и радним местима била је Ирска, која је законом из 2004. године забранила пушење и у ресторанима, пабовима и кафићима. Ни највећи скептици нису могли да претпоставе да ће се закон овако добро поштовати и да ће га се придржавати чак и најстраснији пушачи и поштоваоци ирског пива. За примером Ирске повеле су се и многе друге земље, као што су Шкотска, Енглеска, Норвешка, Шведска, Малта, Словенија, Аустралија, Нови Зеланд, многе државе у Сједињеним Америчким Државама, као и град Њујорк, затим Канада, Јужна Африка, и од недавно, Француска, Немачка и Хрватска. Европска комисија најавила је да ће у свим државама Европске Уније такви закони морати да ступе на снагу до 2009. године, чиме државе ЕУ постају државе без дуванског дима.

Данас се размишља и о неким другим мерама, пре свега забрани пушења испред јавних зграда и установа, као и кафића, ресторана и барова. Друга мера односи се на забрану пушења у

колима у којима се налази дете млађе од 18 година. Такве законе већ су донеле неке провинције у Канади, као и неке државе у САД.

У Србији се такође припрема нови закон о забрани пушења у затвореним просторијама. Њиме се предвиђа и постепено увођење забране пушења у ресторане, кафане и кафиће, првенствено ради заштите здравља запослених угоститељских радника, а онда и гостију – непушача. У међувремену, потребно је у свакој прилици јасно и недвосмислено понављати да је и само излагање дуванском диму штетно и да се заштитом одраслих и деце од дуванског дима може сачувати здравље и спречити превремено умирање. Ово је потребно због тога што су штетне последице по здравље настале услед пушења данас већ свима познате, а мање је познато да ће стотине хиљада људи умрети због удисања дуванског дима из своје околине, иако никада нису запалили цигарету.

Због тога је овогодишња национална кампања Министарства здравља и Института за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“ фокусирана на последице пасивног пушења. Кампања је усмерена на све категорије становништва, мултимедијална је и спроводиће се на свим фронтovima - пратиће је промотивни и штампани материјал, огласи, ТВ спотови, цинглови, билборди и брендирани аутобуси.

Кампања ће се спроводити у два дела. Први део кампање одвијаће се под слоганом «Дувански дим је серијски убица» и трајаће до августа месеца 2009. године, док део кампање под слоганом «Избаци дувански дим» треба да обележи другу половину 2009. године.

Наставак сталних активности Комисије за превенцију пушења Министарства здравља и Канцеларије за контролу дувана при Институту за јавно здравље Србије „Др Милан Јовановић Батут“, има обавезу да широкој јавности стално скреће пажњу на штетне последице излагања дуванском диму. Кампања за 2008/09. годину званично почиње данас, 22. децембра.